

'Kindvriendelijke en duurzame publieke ruimte in kleine landelijke woonkernen'

Samen met kinderen of tieners nadenken over de toekomst van het dorp

BIJLAGE: ACHTERGROND EN INHOUDELIJKE VRAAGSTELLING

*Vanuit haar beleidsplan wil **Kind & Samenleving**, met de steun van de Vlaamse overheid, in 2023 drie participatieprocessen opzetten met kinderen en/of tieners in 'kleine landelijke woonkernen'. Wij brengen de huidige kwaliteiten, knelpunten en uitdagingen in kaart en denken samen met kinderen en tieners na over de toekomstige ontwikkelingen van het dorp. In drie landelijke gemeenten zullen wij een proefproject opzetten.*

Met deze projectoproep willen we, samen met de gemeenten, inzichten ontwikkelen in een aantal inhoudelijke thema's. Met dit document geven we een beeld van de algemene inhoudelijke vraagstelling voor de projecten. In elke gemeente gaan we samen na welke thema's het meest relevant zijn voor de specifieke case. U kan deze inhoudelijke vraagstelling en achtergrondinformatie gebruiken om uw projectaanvraag concreet vorm te geven (bijv. keuze van de woonkern, keuze van doelgroepen kinderen en tieners, eigen inhoudelijke vraagstelling en motivatie,...)

1/ Hoe beleven kinderen en tieners het wonen in een kleine landelijke woonkern?

Vorbij de idylle?

Ook in kleine landelijke kernen wonen kinderen, tieners en jongeren. Soms heerst het ideaalbeeld dat zij daar rustig en onbezorgd kunnen wonen en buiten spelen. Maar klopt dat idyllische beeld wel? In een gelijkaardige projectoproep ('Speelweefsel in landelijke gebieden') merkten we eerder al dat kinderen en tieners in (grotere) landelijke gemeenten heel sterk een verstedelijking/suburbanisatie voelen. Hoewel er misschien nog veel open ruimte is, is die niet altijd toegankelijk voor jeugd. En eens kinderen tiener worden, hebben ze nood aan grotere voorzieningen en wordt autonome mobiliteit een essentieel gegeven. Dit is vaak een uitdaging in landelijke gemeenten.

Kleine landelijke woonkernen onder druk?

Wij zien enkele tendensen:

- **Ruimtelijke *stand-still* in het buitengebied?**
Het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen stelt terecht dat toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen prioritair moeten gebeuren op duurzaam ontsloten locaties. Welke gevolgen zal dit hebben voor minder goed ontsloten dorpen? Zullen gemeentebesturen nog in deze dorpen investeren?
- **Naar een andere mobiliteit?**
De Lijn krijgt alvast de opdracht om stevig te besparen en zich te focussen op kernlijnen. Maar voor jonge tieners in afgelegen dorpen, is de bus soms een 'levenslijn' naar de stad. Omgekeerd zijn er

ondertussen misschien betere fietsroutes en trage wegen uitgebouwd en verruimen elektrische fietsen in principe de actieradius. Maar is elektrisch fietsen een oplossing voor tieners? Zitten er kansen in de uitbouw van zogenaamde 'hoppin-punten'?

- **Dalend voorzieningenniveau?**

Door fusies, centralisering en opeenvolgende besparingsrondes is er sterke druk op private en gemeentelijke voorzieningen. De energiecrisis zal de uitbating van gebouwen en dorpswinkels nog meer in vraag stellen. Voelen kinderen en tieners een verlies aan voorzieningen? Wat is voor hen essentieel voor de leefbaarheid? Wat zijn creatieve oplossingen? (bijv. mobiele voorzieningen, automaten aan hoppinpunten,...)

- **Dalende middelen en beperkt personeel in kleine gemeentes?**

De financiële middelen en bestuurskracht van kleine gemeentes zijn doorgaans beperkt. Dit zorgt ervoor dat elke euro wordt omgedraaid en dat stevige investeringen in de publieke ruimte moeilijk liggen. Hoe kan je binnen die context toch verbeteringen realiseren voor kinderen en tieners?

- **Groeiende armoede en mobiliteitsbeperkingen?**

In de literatuur wordt vaak benadrukt dat armoede ook in kleine dorpen aanwezig is. Sterker nog: er is soms een 'overloop' van armoede vanuit de stad richting het platteland.

Daarnaast is er ook mobiliteitsarmoede: kinderen en tieners blijven vastzitten in hun dorp zodat ze ontwikkelingskansen missen. Hoewel dit delicate thema's kunnen zijn, willen wij dit zeker nader onderzoeken in dit project.

- **Rol van het jeugdwerk binnen het verenigingsleven?**

Bij de eerdere projectoproep voelden we in sommige dorpen een belangrijke rol voor het jeugdwerk weggelegd, als motor van het klassieke verenigingsleven, dat sterk aan het vergrijzen was. We zijn benieuwd of we dit ook in deze projectenreeks zullen aantreffen. Hoe ervaren kinderen en jongeren de sociale samenhang in het dorp? Zijn er generatieverschillen en conflicten, of vormt het dorp een hechte gemeenschap?

Met deze projectoproep willen wij een beter zicht krijgen hoe het is om als kind, tiener of jongere te wonen in een kleine landelijke woonkern binnen jouw gemeente. Wat zijn de sociaal-ruimtelijke kwaliteiten van het dorp? Wat zijn de knelpunten of bedreigingen? En waar liggen de kansen?

2/ Hoe kunnen we samen met kinderen en tieners nadenken over de sociaal-ruimtelijke ontwikkelingen en over de toekomst van het dorp?

Toekomstdenken met kinderen en tieners

Meer dan in de vorige trajecten willen wij, naast een onderzoek naar de sociaal-ruimtelijke beleving, ook toekomstdenken inbrengen. De ervaring leert dat kinderen en tieners hiervoor heel zinvolle aanbevelingen, voorstellen en denkrichtingen kunnen formuleren, zowel voor de korte termijn (bijv. quickwins), middellange termijn (bijv. i.f.v. verkiezingsprogramma's) als langere termijn (bijv. opmaak gemeentelijk meerjarenplan). Ze zijn in staat om als ruimtelijk planners te denken en om open maar realistisch naar de toekomst te kijken.

Waar en hoe moet de woonkwaliteit verbeterd worden? Wat zijn cruciale voorzieningen? Wat betekent kwalitatieve publieke ruimte voor hen? Hoe moeten we omgaan met de open ruimte en welk evenwicht moet er zijn voor de verschillende functies (landbouw, natuur, water, recreatie, energie,...)? Vanuit hun concrete leefwereld willen wij hier samen met kinderen en jongeren principes en concrete oplossingen voor bedenken.

Koppeling met lopende ruimtelijke beleidsprojecten

We zijn uitdrukkelijk op zoek naar kleine landelijke woonkernen waarvoor er reeds (bescheiden of grootse) plannen op stapel staan. Wij willen immers geen participatieproces opzetten waarna achteraf blijkt dat er niets veranderd kan worden. Het kan ook een (master)plan of beleidsplan zijn waarin expliciet de vraag wordt gesteld wat de ontwikkelingspotenties en -beperkingen zijn (bijv. binnen een Gemeentelijk Beleidsplan Ruimte, een beeldkwaliteitsplan, ruimtelijke visie, RUP voor een dorpskern,...).

Dit (sociaal-)ruimtelijke project staat bij voorkeur nog in de beginfase. Dit kan bijvoorbeeld in de fase van de projectdefinitie, fase van ontwerpend onderzoek, fase van voorontwerp... De échte beleidsbeslissingen zijn dus nog niet genomen. Met het participatieproject willen we hier net input voor geven vanuit kinderen en jeugd.

VOOR MEER INFORMATIE

Contacteer:

Wouter Vanderstede - wvanderstede@k-s.be - 0487 023 216 (werkt niet op vrijdag)

Dit traject wordt uitgewerkt met de steun van de Vlaamse overheid, Departement CJM.

